MALTA

# QORTI CIVILI
# (SEZZJONI TAL-FAMILJA)

**ONOR. IMHALLEF**
**ROBERT G MANGION**

Seduta ta' l-10 ta' Lulju, 2013

Citazzjoni Numru. 333/2008

Kawza fil-lista: 14

**A B**
**vs**
**Direttur tar-Registru Pubbliku; C D; E D u F B li b'digriet ta' l-4 ta' Settembru 2008 gie mahtur kuratur ad litem sabiex jirraprezenta lill-minuri G D u b'digriet tal-15 ta' Ottubru 2009 gie revokat id-digriet tal-4 ta' Settembru 2009 u gew nominati l-kuraturi deputati Dr Martin Fenech u l-Prokuratur Legali Liliana Buhagiar sabiex jirraprezentaw l-istess minuri**

**Il-Qorti,**

**Preambolu.**

Rat ir-rikors guramentat tal-attur **A B**, pprezentat fis-7 ta' Awissu 2008 li permezz tieghu ppremetta u talab is-segwenti:-

"Illi l-konvenuti C D u E D huma mizzewgin filwaqt illi l-minuri G D twieled nhar is-17 ta' Settembru 2007;

Illi minkejja illi fic-certifikat tat-twelid relattiv gie dikjarat illi missier it-tarbija kien il-konvenut C D, fil-verita' il-minuri G D gie koncepit minn relazzjoni extra-maritali illi konvenuta E D kellha ma' l-attur ghal diversi xhur fl-2007;

Illi l-attur ghandu interess illi tigi dikjarata il-paternita reali tal-minuri G D;

Illi huwa anke fl-ahjar interess tal-minuri illi tigi stabbilita il-paternita reali ta' l-istess minuri;

Illi l-paternita' tal-minuri G D tista' tigi determinata u ippruvata permezz ta' provi genetici;

Ghaldaqstant jghidu ghalhekk il-konvenuti, ghaliex dina l-Onorabbli Qorti m' ghandiex:

1. Tiddikjara, okkorrendo bl-opera ta' esperti nominati minn din l-Onorabbli Qorti, illi l-missier naturali tal-minuri G D huwa l-attur u mhux il-konvenut C D;

2. Tordna l-korrezzjoni fl-att tat-twelid tal-imsemmi minuri G D billi jigu kkancellati, minn kull fejn jinsabu mnizzla fl-istess att tat-twelid, il-konnotati kollha tal-konvenut C D, u l-istess jigu sostitwiti bid- dettalji tal-missier naturali, u senjatament id-dettalji ta' l-attur;

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti minn issa ingunti ghas-subizzjoni."

Rat ir-risposta guramentata tad-**Direttur tar-Registru Pubbliku**[1] li permezz taghha ghamel is-segwenti eccezzjonijiet u sottomissjonijiet:-

[1] Fol. 36

"Illi preliminarjament l-esponent mhux edott mill-fatti kif allegati fir-rikors guramentat u ghalhekk jirrimetti ruhu ghall-provi dwar it-talbiet, inkluz dawk it-testijiet xjentifici necessarji, ghal gudizzju ta' din l-Onorabbli Qorti.

Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost, jekk it-talbiet dedotti fir-rikors guramentat jintlaqghu, jehtieg li l-kliem "the said" jigu kancellati minn taht il-kolonna li tindika d-dettalji ta' omm it-tarbija. Inoltre, jekk it-talbiet jintlaqghu jehtieg li l-kunjom tal-minuri jigi korrett fuq l-Att tat- Twelid.

Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost ukoll, jekk it-talbiet dedotti fir-rikors guramentat jintlaqghu, ir-rikorrent ghandu jispecifika d-dettalji personali kollha tieghu, sabiex dawn id-dettalji jkunu jistghu jigu inseriti fil-kolonni rispettivi fl-Att tat-Twelid in kwistjoni.

Illi l-interessi tal-minuri ghandhom ikunu rapprezentati minn kuraturi deputati stante li jista' jkun hemm kunflitt ta' interess peress li l-kuratur F B f'dan l-istadju ma jidhirx li ghandu xi ness legali mal-minuri.

Illi jehtieg li r-rikorrent jipprova l-impossibilita fizika bejn il-konjugi u cioe bejn l-intimati C u E D.

Illi ghandha ssir id-debita pubblikazzjoni fil-gazzetta tal-Gvern ai termini ta' l-Artikolu 254 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

Illi fi kwalunkwe kaz it-tibdil rikjest fl-Att tat- Twelid mhux attribwibbli ghal xi nuqqas ta' l-intimat li ghaldaqstant m'ghandux jigi soggett ghall-ispejjez ta' l-istanti.

Salv eccezzjonijiet ohra."
Rat ir-risposta guramentata ta' **F B** li gie nominat kuratur ghall-minuri[2] b'digriet tal-4 ta' Settembru 2008 li permezz taghha ressaq is-segwenti sottomissjonijiet:-

[2] Fol. 46

"1. Preliminjarment huwa qed jaghti ruhu notifikat bir-rikors guramentat tar-rikorrenti.

2 Illi t-talbiet tar-rikorrenti ghandhom jigu milqugha u dana ghas-segwenti ragunijiet:

a. r-rikorrenti attur huwa hija u jiena naf personalment li kienu ilhom flimkien sena u nofs qabel twieled it-tifel u dana nafu ghax kien jghidli hija.

b. Anke meta harget tqila l-intimata E D hija A B kien qalli li E harget tqila u li t-tarbija kienet tieghi (recte: tieghu).

c. Jiena flimkien gieli rajthom fosthom darba minnhom l-gnien ta' H' Attard faccata tal-ambaxxata Amerika u kellimtha xi darbtejn bit-telephone meta kont ninzerta mmur nara lil ommu u E D kienet tkun fuq it-telephone ma hija li jghix ma' ommi u hija kien jghaddili t-telephone biex nghidilha hello.

d. Jiena naf li hija kien anke mar l-isptar meta twieled it-tifel u naf li anke haditu ghand ommi biex ommi, u ohti u kuginti jaraw it-tarbija.

e. Il-problemi bdew meta r-ragel taghha sar jafu hi kkonfermatlu u dan gara meta t-tifel kien ghad kellu tlett xhur.

f. Jiena hija kien jghidli u nafli anke ghamlu xi xahrejn jiltaqghu izda imbaghad rega qabadha r-ragel u llum mhux ihallu lil hija jara it-tifel.

g. Naf li hija kien ha swab tat-tifel u ghamel dna test ghand Dr Christopher Farrugia r-Rabat u rrizulta verament li t-tifel hu tieghu. Dan hija ghamlu mhux ghax kellu xi suspett izda biex ikun cert qabel jibda l-kawza.

h. Huwa ghal gid tat-tifel li jigi stabilit li l-missier veru huwa hija u cioe A B u mhux C D."

Rat ir-risposta guramentata tal-konvenuti **Steve u E konjugi D**[3] ipprezentata fis-6 ta’ Lulju 2009 li permezz taghha eccepew u ssottomettew is-segwenti:-

1. “Illi it-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt u qabel xejn l-attur irid jindika ai termini ta' liema artikolu tal-ligi hu qed jaghmel it-talba odjerna sabiex il-konvenuti ikunu f posizzjoni li jaghmlu id-difiza taghhom. Jekk ma hemm ebda artikolu li tahtu qed issir din il-kawza allura il-kawza hija nulla.

2. Illi l-attur ma jistax fil-kaz odjern jitlob ghal ezamijiet medici anke ghaliex tali ezamijiet fic-cirkostanzi ma humiex ammessi mil-ligi. Illi dan ifisser skond is-sentenza "Malika Cachia Ejjebili et vs Ahmed Kamel El Din et" (p A.RCP 26 ta' Jannar 2000) li skond il-provedimenti tal-Artikolu 82 tal- Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta, huwa biss jekk ikun hemm "nuqqas ta' att ta' twelid jew tal-pussess ta' stat (u dan skond kif definit fl-Artikolu 80 tal-Kap 16) inkella jekk it-tifel ikun gie registrat taht isem falz, li il-prova tal-filjazzjoni tista' ssir b'xhieda ohra li tista' tingieb skond il-ligi".

3. It-talbiet attrici kif imqeghda iledu id-drittijiet fundamental tal-familja tal-konvenuti kif protetti mill-Kostituzzjoni cioe’ id-dritt ghar-rispett ghall-hajja privata u familjari tieghu, skond id-disposizzjonijiet tal-artikolu 32 (c) tal- istess kostituzzjoni u artikolu 8 tal-Ewwel Skeda tal-Kap 319.

4. Illi il-kura u kustodja tal-minuri hija fdata f’idejn il-genituri tieghu - ma jistax ghalhekk F B li jigi hu l-attur ikun il-kuratur ad litem li jirraprezenta il-minuri G D.

5. Illi il-Kod Civ jindika l-uniku kaz meta terzi jistghu jattakkaw il-paternita' ta' missier: Art 77 jghid :

"Il-legittimita' ta' tifel imwieled matul iz-zwieg tista' tigi attakata wkoll minn kull min ikollu interess, jekk jipprova illi, fiz-zmien bejn it-tlett mitt gurnata u l-mija u tmenin

---
[3] Fol. 48

gurnata qabel it-twelid tat-tifel, ir-ragel kien fl-impossibilita fizika li jghammar ma' martu minhabba li kien il-boghod minnha".

L-attur jista biss jibbaza il-kawza tieghu fuq dan l-Artikolu. Din il-kontingenza zgur ma tapplikax ghal kaz odjern.

6. Illi bla pregudizzju ghal premess il-konjugi D dejjem ikkoabitaw flimkien kif ghadhom jaghmlu sa llum sa wara it-twelid ta' G D.

7. Illi bejn it-tlett mitt gumata u l-mija u tmenin gumata qabel it-twelid tal-minuri G D, il-missier Steve D ma kienx f'impossibbilita fizika li jikkoabita mal-mara tieghu ghax dawn kienu qed jghixu bhala mizzewgin flimkien.

8. Illi c-citazzjoni odjema hija improponibbli legalment stante li l-ebda persuna ma jista' jiddisturba l-istat legittimu ta' tarbija mwielda matul iz-zwieg u dan kif jiddisponi l-artikolu 81 tal-Kodici Civili oltre l-fatt li dan it-tentattiv imur kontra l-buon ordni tal-familja. L-Art 81 ukoll huwa car u inekwivoku :

"(1) Hadd ma jista' jitlob stat kuntrarju ghal dak li jaghtuh l-att tat-twelid bhala iben legittimu u l-pussess ta' stat li jaqbel ma dak l-att.

(2) Hekk ukoll, hadd ma jista' jattaka l-istat tal-iben legittimu ta' tifel li jkollu l-pussess ta' stat li jaqbel ma l-att tat-twelid tieghu".

9. Illi l-artikolu 67 tal-Kap 16, (li jikkorispondi mal-artikolu 159 tal-Kodici Taljan) jipprovdi li: - "L-iben imnissel matul iz-zwieg jitqies li hu bin zewg ommu".

Fil-fatt din l-azzjoni ittenta mill-attur hija wahda minn tlett azzjonijiet permessibbli fil-ligi taghna sabiex tigi attakata il-legittimita' ta' l-ulied. Skond il-ligi taghna il-legittimita' ta' wild tista tigi attakata jekk taqa taht wiehed minn dawn it-tlatt kazijiet :

(i). Dik taht l-Art 70 (denegata patemita' li trid issir fiz-zmien indikat fl-Art 73) li hija intiza biss biex tistabilixxi li ir-ragel tal-omm fil-fatt mhuwiex missier il-wild.

(ii). Dik moghtija lill-wild taht l-Art 84; liema azzjoni trid issir fil-parametri tal-Art 82 sa 85. A propositu ta' din l-azzjoni inghad fil-kawza "Antonio Scerri Gauci vs Dottor Giovanni Scicluna nomine et" (AC. 14 ta' Jannar 1952 li:- "Illi din l-ahhar azzjoni tat-tfittxija ta' paternita' hija moghtija biss lit-tifel u hija estiza lill-werrieta jew dixxendenti tieghu fil-kaz biss previst mill-ligi.

"It-Tifel ghandu d-dritt li jitlob stat kuntrarju ghal dak li jaghtieh l-att tat-twelid meta ma jkollux pussess ta' stat konformi ma' l-att tat-twelid, u ebda limitazzjoni ohra ma timponielu l-ligi ghall-ezercizzju ta' dik l-azzjoni. Ghaldaqstant lilu ma tolqtux il-limitazzjoni li tolqot lil persuni ohra interessati, konsistenti filli huma jkollhom jippruvaw l-impossibilita' fisika ta' koabitazzjoni tal-presenti genituri tattifel i zmien rilevanti minhabba lontananza". "Meta t-tifel ma hux ostakolat fl-ezercizzju ta' l-azzjoni ta' ricerka tal-patemita' tieghu bil-fatt li dik l-impossibilita' fisika ma tirrizultalax; l-unika limitazzjoni li tolqtu hija dik illi tolqtu meta huwa jkun jippossjedi stat konformi mal-att tat-twelid tieghu". It-tielet azzjoni

(iii). hi dik kontemplata fl-Art 76 u 77 tal-Kodici -li hi l-unika wahda miftuha lill-attur . Pero' l-azzjoni a bazi tal-artikolu 77 hija subordinata ghal dak li hemm provdut fl-artikolu 81 li jipprovdi li l-istat ta' iben legittimu ma jistax jigi attakkat minn hadd, lanqas mill-iben innifsu jekk il-minuri ikun akkwista l-istatus ta' iben legittimu mill-att tat-twelid u l-pussess tal-istess stat li jaqbel ma tali att.

10. Illi intant il-pussess ta' l-istat ta' iben legittimu skond l-artikolu 80 "stabilit minn gabra ta' fatti, mehudin flimkien, li jiswew biex juru r-rabta ta' filjazzjoni u ta' demm bejn it-tifel u l-familja li hu jghid li hi il-familja tieghu. L-ewlenin fost dawn il- fatti huma:- (a) illi t-tifel ikun gieb dejjem il-kunjom tal-missier li tieghu jghid li huwa l-iben;

(b) illi l-missier ikun trattah bhala ibnu, u, f dik il-kwalita' haseb ghall-manteniment u edukazzjoni tieghu, u sabiex jikkollokah;
(c) illi t-tifel gie dejjem maghrufbhala tali min-nies;
(d) illi huwa ikun maghrufbhala tali mill-familja".

Illi dan ifisser skond is-sentenza "Malika Cachia Ejjebili et vs Ahmed Kamel El Din et" (P A.RCP 26 ta' Jannar 2000) li skond il-provedimenti tal-Artikolu 82 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta, huwa biss jekk ikun hemm "nuqqas ta' att ta' twelid jew tal-pussess ta' stat (u dan skond kif definit fl-Artikolu 80 tal-Kap 16) inkella jekk it-tifel ikun gie registrat taht isem falz, li il-prova tal-filjazzjoni tista' ssir b'xhieda ohra li tista' tingieb skond il-ligi".

11. Illi minn dan johrog car li jekk iben jew bint ikollhom stat ta' wild legittimu, u jkollhom ukoll il-pussess tal-istess stat konformi mal-att ta' twelid, hadd ma jista' jattaka dan l-istat a bazi tal-artikolu 77 anke jekk tigi ippruvata l-impossibilita' fizika indikata fl-istess artikolu. Dan gie ukoll konfermat fis-sentenzi "Concetta Conti nomine vs Angelo Camilleri" (Vol.XXXII.ii.309) u "F Zammit vs Anthony Rapa et" (P.A. RCP 18 ta' Jannar 2000) fejn inghad li:- "Illi dan ifisser illi skond il-provedimenti tal-artikolu 82 tal- Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta, jekk ikun hemm nuqqas ta' att ta' twelid jew ta' pussess ta' stat (u dan skond kif definit fl-artikolu 80 tal-Kap 16) inkella jekk it-tifel ikun gie registrat taht isem falz il-prova tal-filjazzjoni tista' ssir b'xhieda ohra li tista' tingieb skond il-ligi. Fi kliem iehor jekk il-pussess ta' stat ma jaqbilx mac-certifikat tat-twelid il-prova li tohrog mic-certifikat tar-Registru Pubbliku mhux insindakabbli".

12. Illi E D izzewwget fil-21 ta' Mejju 1994 kif jindika ic-certifikat taz- zwieg anness bhala Dok A. Minn dan iz-zwieg fis-17 ta' Settembru 2007 l-esponenti kellhom tarbija li jisimha G D - Dok B huwa ic-certifikat tat-twelid ta' din it-tarbija. Qabel din it-tarbija l-esponenti kellhom fiz-zwieg taghhom zewg trabi ohra Sarah Marie u Nicole Dok B1 u B2. G twieled fiz-zwieg u dejjem kien meqjus bhala il-wild tal-esponenti. Illi tul it-tlett mitt gurnata u l-mija u tmenin gurnata qabel it-twelid tat-tifel, l-esponenti kellhom x' jaqsmu sesswalment flimkien ghal diversi drabi - huma

kienu jghixu flimkien taht l-istess saqaf Illi minn dan iz-zwieg li hu wiehed tajjeb l-esponenti kellhom tfal ohra kif jirrizulta mic-certifikati hawn annessi. It-tifel G kien u ghadu maghruf generalment minn nies bhala iben il-konvenut Steve D. Ara Dokumenti medici tal-isptar li qed jigu markati bhala Dok Cl sa C4. Dok D huwa kuntratt li jirrigwarda l-istem cells - ukoll jindika lill-konvenut bhala il-missier. Mhux hekk biss, izda jirrizulta wkoll li anke wara it-twelid tieghu l-istess minuri kien dejjem meqjus bhala iben l-istess Steve D u bhala tali kien hekk accettat mill-familjari tal-istess konjugi. Dok E hija l-assikurazzjoni li saret ghall-minuri u li tindika lill-konvenut bhala il-missier; G huwa inkluz bhala parti mill-familja kollha. Dok F hija prova ta' safra li il-familja kollha inkluz il-minuri ghamlet flimkien bhala familja. Dokument G huwa ic-certifikat tal-Maghmudija li jindika lill-konvenut bhala l-missier tal-minuri. Intant ukoll Steve D a kuntrarju tal-attur dejjem mantna lil ibnu. L-attur la qatt hallas xejn u la qatt offra xejn ghal minuri. Minn dan kollu jirrizulta li mhux biss it-tifel ghandu stat ta' legittimu fic-certifikat tat-twelid tieghu izda wkoll kien dejjem maghruf bhala iben l-istess konvenut Steve D kif jidher mid-diversi dokumenti esebiti, tant li mic-certifikati anke tal-maghmudija, tal-isptar, tal-assikurazzjoni dejjem gab bhala il-kunjom tieghu dak tal-istess konvenut, li ittrattah bhala ibnu u haseb ghall-manteniment tieghu, u hekk huwa maghruf mal-familja tieghu, u ghalhekk l-istess minuri ghandu ukoll il-pussess kontinwu ta' l-istat ta' iben legittimu. Referenza ampja issir ghal kawza importanti deciza fl-1 ta' Marzu 2001 Kawza Numru: 33 Citazzjoni Numru: 1841/98/RCP fl-ismijiet C Healey vs 1. Clyde Farrugia Veil a et.

13. Illi fl-ahharnett dawn id-disposizzjonijiet tal-ligi u l-principji fuq enuncjati huma in konformita' mad-dritt fundamentali protett fil-Kostituzzjoni ghar-rispett ghall-hajja privata u familjari tieghu, skond id-disposizzjonijiet tal-artikolu 32 (c) tal-istess, u artikolu 8 tal-Ewwel Skeda tal-Kap 319, u tali limitazzjonijiet fl-azzjonijiet proponibbli sabiex tigi attakkata l-legittimita' tal-persuna huma fil-fatt protetti a bazi tas-subartikolu (2) tal-artikolu 8 stante li l-istess saru skond il-ligi u huma mehtiega f socjeta' demokratika fl-interessi tas-sigurta' pubblika ghall-

protezzjoni tal-morali u ghall protezzjoni tad-drittijiet u libertajiet ta' haddiehor, f dan il-kaz l-interess tal-familja, tenut kont tar-rabtiet li jezistu bejn l-istess minuri u l-konjugi D u ghall-interess suprem tal-istess minuri. Is-sentenza fl-ismijiet "Pierre Travers Tauss vs Direttur tar-Registru Pubbliku" (P.A. F.G. C. lata' Mejju 1996) tikkonferma l-istess stante li l-kuncett ta' family tie hemm indikat fl-istess sentenza li jinkludi mhux biss relazzjonijiet naxxenti minn zwieg izda dak li gie deskritt bhala relazzjonijiet bejn partijiet li jghixu flimkien m'hux f'ghaqda ta' zwieg u li tali kuncett jinkludi "that biological and social reality prevail over a legal presumption" gie riskontrat biss f din il-kawza fil-kaz tal- konjugi D u l-istess minuri, stante li l-attur min-naha l-ohra qatt ma ab ita la mal-konvenuta u lanqas mal-minuri u ghalhekk certament ma jistax wiehed jitkellem ghall:family tie fil-konfront tieghu, izda biss fil-konfront tal-konvenuti D u l-istess minuri.

Ghaldaqstant il-kawza kif proposta hija insostenibbli u f kull kaz it-talbiet attrici ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra l-attur. “

Rat illi b’digriet tal-15 ta’ Ottubru 2009 gie revokat id-digriet tal-4 ta’ Settembru 2008 li permezz tieghu kien gie nominat F B bhala kuratur tal-minuri u minflok inhatru kuraturi deputati sabiex jirraprezentaw lill-minuri.

Rat ir-risposta tal-kuraturi deputati fejn iddikjaraw li ma humiex edotti mill-fatti u li ghalhekk ma kienux f’posizzjoni li jresqu risposta formali.

Rat l-atti kollha;

Rat illi fl-udjenza tal-4 ta’ Ottubru 2012 l-partijiet talbu li jigu trattati u decizi l-eccezzjonijiet preliminari rigwardanti l-istat tal-minuri.[4]

Rat in-nota ta’ sottomissjonijiet tal-konvenuti konjugi D.[5]

[4] Fol. 213
[5] Fol. 219

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-attur A B.[6]

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tad-Direttur tar-Registru Pubbliku.[7]

Rat li l-kawza thalliet ghallum ghas-sentenza dwar l-eccezzjonijiet preliminari rigwardanti l-istat tal-minuri.

Ikkonsidrat.

**Konsiderazzjonijiet ta' Dritt.**

Permezz tal-kawza odjerna l-attur qed jitlob illi jigi dikjarat bhala missier tifel li weldet il-konvenuta E D fis-17 ta' Settembru 2007 meta hija kienet mizzewga lill-konvenut C D.

Permezz ta' nota pprezentata fid-29 ta' Marzu 2010[8] kif ukoll permezz tan-nota ta' sottomissjonijiet tieghu l-attur jispecifika illi l-azzjoni tieghu hija msejsa fuq **l-Artikolu 77 (b) tal-Kapitolu 16** tal-Ligijiet ta' Malta li jipprovdi illi:-

**77.** *Bla ħsara għal dak li jiddisponi l-artikolu 81, il-filjazzjoni ta' tifel imwieled matul iż-żwieġ tista' tiġi attakkata wkoll minn kull min ikollu interess:*

*- omissis -*

*(b) jekk jipprova li fiż-żmien hawn fuq imsemmi l-mara kienet wettqet adulterju u barra minn hekk jipprova xi fatt ieħor li jista' wkoll ikunu testijiet u provi ġenetiċi u xjentifiċi li x'aktarx*

Necessarju ghalhekk illi jigi qabel xejn ezaminat l-artikolu 81 citat fl-artikolu 77:-

[6] Fol. 229
[7] Fol. 236
[8] Fol. 94

**81.** *(1) Ħadd ma jista' jitlob stat kuntrarju għal dak li jagħtuh l-att tat-twelid bħala iben imnissel jew imwieled matul iż-żwieġ u l-pussess ta' stat li jaqbel ma' dak l-att.*

*(2) Hekk ukoll, ħadd ma jista' jattakka l-istat ta' iben imnissel jew imwieled matul iż-żwieġ ta' tifel li jkollu l-pussess ta' stat li jaqbel mal-att tat-twelid tiegħu*.

Fin-nota ta' osservazzjonijiet tieghu l-attur jinvoka wkoll in sostenn tat-talba tieghu l-Artikolu 77A tal-Kap 16. Dan l-artikolu gie introdott fil-mori ta' din il-kawza, u cioe' fis-sena 2010, u jipprovdi illi:-

**77A.** *Bla ħsara għal dak li jiddisponi l-artikolu 81, kull min jgħid li huwa l-missier naturali ta' tifel mwieled fiż-żwieġ, jew il-werrieta tiegħu jekk huwa jkun miet qabel ma jitwieled it-tifel, jista' jmexxi b'rikors ġuramentat quddiem il-qorti kompetenti kontra l-mara, ir-raġel u t-tifel, jew il-werrieta rispettivi tagħhom jekk xi ħadd minnhom ikun mejjet, sabiex huwa jiġi dikjarat bħala l-missier naturali tat-tifel u dan jekk kemm-il darba huwa jirnexxilu jipprova li fiż-żmien bejn it-tliet mitt ġurnata u l-mija u t-tmenin ġurnata qabel it-twelid tat-tifel il-mara kienet wettqet adulterju miegħu u barra minn hekk jipprova xi fatt ieħor li jista' wkoll ikunu testijiet u provi ġenetiċi u xjentifiċi li x'aktarx jeskludu lir-raġel tagħha bħala l-missier naturali tat-tifel*.

Ezaminati dawn l-artikoli appena citati, hija l-fehma tal-Qorti illi peress li l-artikolu 77 u 77A huma subordinati ghall-artikolu 81, isegwi illi jekk l-att tat-twelid juri li tifel jew tifla huwa imnissla jew imwielda matul iz-zwieg **U** ghandhom il-pussess ta' stat ta' tifel jew tifla imnissla jew imwielda matul iz-zwieg, allura **hadd**, lanqas l-istess tifel jew tifla, ma jistghu jadixxu lill-Qorti u jitolbu dikjazzjoni gudizzjarja li huma wild missier differenti mir-ragel ta' ommhom. Meta jikkonkorri l-elementi kontemplati fl-artikolu 81, il-ligi nostrana taghti valur notevoli lill-pussess ta' stat ta' wild imwieled minn koppja mizzewga.

Necessarju ghalhekk jigi ezaminat f'hiex jikkonsisti il-pussess ta' stat ta' wild imnissel jew imwieled fiz-zwieg, imsejjah fil-ligi taghna bhala "l-istat ta' iben legittimu".

**Artikolu 80 tal-Kap 16** intitolat "L-istat ta' iben legittimu huwa maghmul minn gabra ta' fatti" jipprovdi illi:-

**80.** *(1) Il-pussess tal-istat ta' iben leġittimu jiġi stabbilit minn ġabra ta' fatti li, meħudin flimkien, jiswew biex juru r-rabta ta' filjazzjoni u ta' demm bejn it-tifel u l-familja li hu jgħid li hi l-familja tiegħu.*

*(2) L-ewlenin fost dawn il-fatti huma:*

*(a) illi t-tifel ikun ġieb dejjem il-kunjom tal-missier li tiegħu hu jgħid li huwa l-iben;*

*(b) illi l-missier ikun ittrattah bħala ibnu, u, f'dik il-kwalità, ħaseb għall-manteniment u edukazzjoni tiegħu, u sabiex jikkollokah;*

*(ċ) illi t-tifel ikun ġie dejjem magħruf bħala tali man-nies;*

*(d) illi huwa jkun ġie magħruf bħala tali mill-familja*.

Jekk il-gabra ta' fatti kontemplati fl-Artikolu 80 appena citat juru li r-rabta li hemm tal-minuri G D hija aktar b'sahhitha mal-konvenut C D milli mal-attur A B, allura l-azzjoni attrici ssib skoll legali u ma tkunx tista' tipprosegwi aktar.

<u>Il-kwistjoni ghalhekk tirriduci ruhha ghall-apprezzament tal-provi dwar jekk il-minuri ghandux stat ta' iben imwieled minn koppja mizzewga jew inkella ghandux stat li huwa imwieled minn relazzjoni extra-matrimonjali bejn mara mizzewga u ragel li ma hux zewgha.</u>

**Konsiderazzjonijiet ta' Fatt - Provi**.

L-**attur** ipprezenta ghad kbir ta' dokumenti konsistenti f'kopji ta' messaggi li ghaddew bejnu u bejn il-konvenuta, bejn terzi u l-konvenuta u l-attur, ritratti li juri lill-attur mal-minuri meta kien ta' eta' zghira, kif ukoll ipprezenta affidavit dettaljat tieghu u affidavit ta' numru ta' xhieda ohra. Dawn juru li kien hemm relazzjoni bejn l-attur u l-konvenuta. Juru wkoll illi mill-mument li l-konvenuta qaltlu li kienet tqila bit-tarbija tieghu, l-attur mill-ewwel accetta li jerfa r-responsabbilita' ta' missier. Fl-affidavit tieghu[9] L-attur jispjega li waqt it-tqala u sakemm weldet, l-attrici kienet tinsisti mieghu li jzommu r-relazzjoni ta' bejniethom mistura specjalment fil-konfront ta' zewgha l-konvenut D.

Matul it-tqala miet missier il-konvenuta. Ftit wara sew l-attur, kif ukoll il-konvenuta, zewgha u ommha bdew jircievu messaggi anonimi fir-rigward tar-relazzjoni li l-attur u l-konvenuta kellhom. Jidher li dak iz-zmien il-konvenut C D kien injora dawn il-messaggi anonimi.

Wara li l-konvenuta weldet lill-minuri hija kienet thalli lill-attur jara lit-tarbija bil-mohbi ta' zewgha. Gara izda li anke wara t-twelid tal-minuri G, il-konvenut C D baqa' jircevi l-messaggi anonimi dwar ir-relazzjoni li martu kellha ma' haddiehor u wara xi xahrejn mit-twelid huwa ikkonfronta lill-martu b'dak kollu li kien irceva sew qabel kif ukoll wara t-twelid. Kien hawn li l-konvenuta E D qalet b'kollox lil zewgha. Kien ghalhekk illi gie miftiehem illi l-attur u l-konjugi D jiltaqghu gewwa l-Caritas flimkien ma' Dr Damian Spiteri u minn dakinhar kien hemm xi ftit drabi fejn il-koppja D iltaqghet mal-attur sabiex jara lit-tarbija. Pero' ftit wara gie infurmat mill-konvenut C D quddiem Dr Spiteri illi ma kienx behsiebhom juruh lit-tifel aktar.

Ghalhekk l-attur iddecieda li jghid ghall-ewwel darba b'din il-haga lill-familja tieghu u beda jmur f'divesi postijiet fejn soltu jmorru l-konvenuti D biex jipprova jara lit-tifel. Kien hemm okkazzjoni wahda fejn il-konvenuta wiegbet it-

[9] Ezebiet fil-box file.

telefon u qaltlu sabiex ma jcempliliex aktar ghaliex it-tifel ma kienx tieghu skond test tad-DNA.

Minn hawn ha parir legali u kellem lill-espert tad-DNA Dr Chris Farrugia. Skond l-attur, Dr Farrugia tah swab sabiex fl-ewwel okkazzjoni li jara lill-minuri johodlu kampjun ta' saliva. L-attur jispjega kif kien hemm okkazzjoni fejn ra lill-konvenuta ghaddejja bil-karrozza, segwiha u meta waqfet induna li fil-karrozza kellha lit-tifel. Ghalhekk waqaf ikellem lill-konvenuta, u bil-mohbi taghha ha kampjun ta' saliva minn halq it-tarbija. Ha din is-swab ghand Dr Farrugia li numru ta' gimghat wara tah rizultat tad-DNA li juri li l-attur kien missier it-tifel.

L-attur kien qal b'din il-haga lill-membri tal-familja tieghu u anke kien mar ikellem lill-omm il-konvenuta E D li ma kienx jaf qabel u qalilha bl-ahbar. Izda lit-tifel xorta ma kienx qed jarah.

F'Settembru 2008, meta t-tifel kellu madwar sena, l-attur beda relazzjoni ma' tfajla u lejn l-ahhar ta' dak ix-xahar kien irceva telefonata minghand il-konvenuta E D fejn hu talabha halli jiltaqghu izda hi wegbitu li mhux ghalissa. F'dak iz-zmien l-attur u l-konvenuta D, ghalkemm ma kienux jiltaqghu, bdew jikkomunikaw bl-sms's. Il-konvenuta E D kienet insistiet mieghu li ma jghid lil hadd li regghu bdew jikkomunikaw u kienu bdew jibghatu sms's lil xulxin u l-konvenuta baghtitlu wkoll xi ritratti tat-tifel.

F'Dicembru 2008, dejjem bil-mohbi ta' zewgha, l-konvenuta D kienet hadet lit-tifel sabiex jarawh il-genituri tal-attur ghal madwar nofs siegha.

Gara izda li fi Frar 2009 il-konvenut C D skopra li l-attur u martu kienu regghu bdew jifrekwentaw lill-xulxin u minnhemm inqata kull kuntatt.

L-attur ressaq diversi xhieda biex jikkorroboraw it-testimonjanza tieghu fosthom lil Elisa Cuschieri, Rose B u Audrey B.

Il-konvenuta **E D** xhedet b'affidavit[10] illi sew matul it-tqala kif ukoll wara t-twelid tal-minuri G, zewgha l-konvenut C D dejjem itratta lill-minuri G bhala ibnu. Il-konvenuta tati rendikont dettaljat dwar ir-relazzjoni li hemm bejn il-minuri G u l-konvenut C D bhala relazzjoni pozittiva bejn iben u missieru. Spjegat ukoll kif il-familjari taghha u ta' zewgha jikkonsidraw lill-minuri G bhala iben C D. Il-konjugi D ghandhom zewgt itfal li twieldu qabel G u f'Marzu 2011 kienet tqila b'tarbija ohra.

Hija spjegat li minn kemm ilu li twieled G, hi u zewgha qatt ma nfirdu, nonostante d-diffikultajiet li ghaddew minnhom. Il-konvenuta sostniet li zewgha dejjem qies lil G bhala ibnu sa minn meta kienet ghadha tqila u li bhala l-*breadwinner* tal-familja, l-konvenut C D ikkontribwixxa ghall-htigijiet kollha tat-trobbija tal-minuri.

Il-konvenut **C D** spjega fl-affidavit tieghu il-perijodu tat-tqala ta' martu bit-tifel G u kif kien dejjem jattendi ma' martu ghal visti ghand il-ginekologu. Peress li t-tarbija twieldet cesarja ma setax ikun prezenti fil-kamra tal-hlas izda kien barra jistenna u dahal appena t-tarbija twieldet. Jispjega dak iz-zmien hekk:-

> "Ergajna bdejna kwazi kollox mill-gdid peress li t-tieni wild taghna kien disgha snin qabel. Inbiddel in-nappies, nahsel il-baby flimkien ma' marti u flimkien kollha konnha nghinu fl-affarijiet ta' kuljum…………Iz-zmien beda jgerbeb u kuljum wara x-xoghol jiena dejjem ma' G niehu hsiebu, nzommu, nbiddillu, nahsblu u nkellmu".

Ghamdu lit-tifel fid-9 ta' Dicembru 2007 u l-parrini kienu omm il-konvenuta u missier il-konvenut. Fil-21 ta' Dicembru 2008 il-konjugi D ghalqu erbatax-il sena mizzewgin u iccelebraw l-anniversajru b'cerimonja tat-tigdid tal-weghdiet matrimonjali immexxija minn Fr Martin Coleiro.

C D jiddeskrivi b'certu dettal diversi mumenti fl-izvilupp tat-tifel G bhal meta nizluh jghum ghall-ewwel darba, meta

[10] Fol. 106

qaghad bilqeghda ghall-ewwel darba, meta tella l-ewwel sinna u mumenti diversi ohra

"……………ghandna d-drawwa sabiha li darba fil-gimgha niltaqghu ghand ommi ahna bhala familja u hija bil-familja tieghu. B'hekk it-tifel hu close hafna tan-nanniet u ma' Thomas it-tifel ta' hija li hu 11-il xahar izghar minnu. Fil-fatt G kien ghand ommi li ghamel l-ewwel passi tieghu ftit qabel gheluq tal-ewwel sena tieghu. Fil-Milied fl-ikla li naghmlu d-dar mal-familjari taghna, G liebes ta' Christmas father zghiar iqassam ir-rigali lil kulhadd………..Jumejn wara morna guranta Ghawdex u hemm prezentajna lil G lil Madonna ta' Pinu. Kien ghal habta ta' Jannar li G beda jghid xi kelma 'l hemm u 'l hawn u l-ewwel zewg kelmiet li G qal kien Kawwa ghal ohtu Nicole u Papa."

Il-konvenut C D jirrakkonta kif f'Marzu tas-sena 2009 hu, martu u t-tlett itfal inkluz G marru hamest ijiem Eurodisney. G kompla jikber u peress li l-konvenut D xogholu huwa *salesperson* li jdur il-hwienet gieli ha lit-tifel mieghu ghand il-klijenti li spiss jirregalawlu helu u rigali. Ta' tlett snin G beda jattendi skola privata li ghaliha jhallas l-istess C D. Peress li G gie wara zewgt ibniet, C D jghid li hemm rabta specjali bejnu u bejn G.

Il-konjugi D resqu diversi xhieda biex jikkorroboraw it-testimonjanza taghhom fosthom lil Fr Martin Coleiro, Margaret Muscat u Marco Micallef.,

**Gurisprudenza**.

Fis-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell fil-25 ta' Mejju 2007 fl-ismijiet "**Marco Vella vs Pauline Cassar et**" iccitata wkoll mill-konvenut Direttur fin-nota tieghu jinghad hekk:-

"Dak li jissejjah ir-'raisson d'etre' ta' din id-disposizzjoni tal-ligi nostrali jinsab enkapsulat fil-kumment tal-awtur Ricci meta huwa jikkummenta dwar disposizzjoni analoga tal-Kodici Taljan… "Egli ha osservato esistere nell'ordine stesso delle cose una presunzione che sta per la inviolabilita' dal talamo a per il rispetto della fedelta'

coniugale, la quale presunzione viene avvolorata dalla vita comune degli sposi e fa riguardare il marito come il padre dei concepiti da sua moglie durante il matrimonio. I giuconsulti romani intesero questa presunzione come l'in carnazione della formula solenne 'pater is est quem justae nuptiae demonstrat'.(Diritto Civile. Vol. 1 para 49 page.76)".[11]

Fil-kawza "**Anthony Grima vs Josianne Grima et**" deciza fid-19 ta' April 2012, il-Qorti tal-Appell kellha dan xi tghid fir-rigward tal-Artikolu 81 (2) tal-Kap 16:-

"L-azzjoni tallum hija mahsuba mhux biss biex iccahhad lill-ulied mill-istat ta' wlied imnissla matul iz-zwieg izda wkoll biex iccahhadhom mill-familja li fiha llum trabbew, interess li wkoll irid ihares l-art. 81 (2), u huwa ghalhekk illi l-ligi ma tridx li tinbidel is-sitwazzjoni ta' min tnissel jew twieled matul iz-zwieg u ghandu stat stat li jaqbel ma' dak li jghid l-att ta' twelid tieghu."

**Konsiderazzjonijiet finali**.

Mill-kumpless tal-provi imressqa il-Qorti hi tal-fehma illi l-attur ma rnexxielux iressaq provi sufficjenti sabiex jiskossa l-presunzjoni legali mahluqa permezz tal-att tat-twelid tat-tifel. Ghalkemm l-attur ressaq kwantita' enormi ta' provi dokumentarji kif ukoll xhieda sabiex juri li hu missier it-tarbija, il-prova krucjali f'kawzi ta' din ix-xorta ma hiex jekk l-attur hux il-missier naturali tal-minuri izda jekk il-minuri ghandux il-pussess ta' stat ta' iben imwieled fiz-zwieg jew inkella ghandux l-istat ta' tifel imwieled minn mara mizzewga minn relazzjoni extra-matrimonjali.

Dawn kellhom ikunu il-provi rilevanti ghal din il-kawza biex tingheleb il-presunzjoni imwaqqfa bl-**Artikolu 67 tal-Kap.16** li jipprovdi illi:-

[11] Ara wkoll: PA "**Pierre Travers Tauss vs DRP et** (10.05.1996); PA "**Carmen Gallagher et vs Carmelo Bajada** (07.01.2003).

*“L-iben imnissel matul iz-zwieg jitqies li hu bin zewg ommu”*.

Il-laqghat sporadici u qosra li l-attur kellu mat-tifel maghmula bil-mohbi tal-konvenut C D kollha kellhom l-ombra ta’ inkontri klandestini. Anke l-ftit inkontri li jidher li kien hemm bejn il-minuri u membri tal-familja tal-attur kollha saru fl-isfond ta’ sitwazzjoni fejn dawn sehhew bil-mohbi tal-konvenut C D.  Huwa veru illi meta t-tifel kellu circa xahrejn il-konvenut D skopra ghall-ewwel darba bir-relazzjoni li kellhom l-attur u l-konvenutali u li ghalhekk kien hemm il-possibilta’ li t-tifel kien tal-attur.  Huwa veru wkoll illi f’dak iz-zmien kien hemm ftit okkazzjonijiet fejn l-istess C D kien prezenti biex l-attur jara lit-tifel u saru ftit inkontri gewwa l-Caristas flimkien ma’ sacerdot.  Pero’ anke hawn, il-mod kif sehhew dawn il-ftit l-inkontri bejn il-minuri u l-attur, fil-presenza tal-konvenut C D u gewwa l-Caritas, juru illi mill-bidunett il-konvenut C D assuma rwol tieghu ta’ missier il-minuri konformement mal-att tat-twelid tal-istess minuri.

Mill-kumpless tal-provi imressqa din il-Qorti hi konvinta li l-minuri jippossjedi stat ta’ tifel imwieled minn koppja mizzewga u mhux stat ta’ tifel imwieled minn mara mizzewga minn relazzjoni extra-matrimonjali u dan konformement mal-Artikolu 80 tal-Kap.16 peress li:-

(i) gie ppruvat sodisfacentement illi l-konvenut C D dejjem itratta lill-minuri G bhala ibnu u f’dik il-kwalita’ haseb ghall-manteniment u edukazzjoni tieghu minn qabel ma’ twieled sallum,

(ii) gie ppruvat sodisfacentement illi l-minuri G gie maghruf u hekk ghadu maghruf bhala iben il-konvenut C D mill-familja kollha tal-minuri, sew min-naha tal-familja materna kif ukoll min-naha tal-familja paterna, u

(iii) gie ppruvat sodisfacentement illi anke terzi persuni li ma humiex membri tal-familja tal-minuri jikkunsidraw lil G bhala iben il-konvenut C D.

**Decide**.

Ghal dawn ir-ragunijiet din il-Qorti qeghda taqta u tiddeciedi din il-kawza billi:-

1) Tilqa' l-eccezzjoni tal-konvenuti D illi l-minuri G jippossjedi stat ta' iben koppja mizzewga kif kontemplat fl-artikolu 80 tal-Kap. 16, liema stat jaqbel mal-att tat-twelid tieghu.

2) Tiddikjara li ai termini tal-Artikolu 81 tal-Kap.16 l-attur ma jistax, dwar il-minuri G, jitlob stat kuntrarju ghal dak li jatu lill-minuri l-att tat-twelid u l-pussess ta' stat ta' tifel imwieled minn koppja mizzewga.

3) Tichad it-talbiet attrici.

Fic-cirkostanzi partikolari tal-kaz l-ispejjez ghandhom jibqghu bla taxxa bejn il-partijiet, hlief dawk tal-kuraturi deputati tal-minuri u tad-Direttur tar-Registru Pubbliku li ghandhom ikunu a kariku tal-attur.

**< Sentenza Finali >**

--------------------------------TMIEM--------------------------------